

Sinte-Juttemis, de geschiedenis !?

© T J M van Gils 2009

Ut Veurwoord.

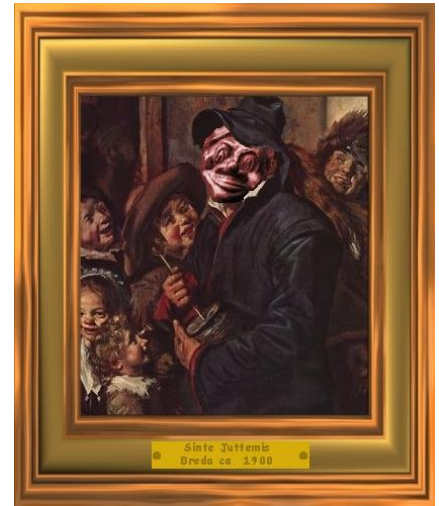
Vôr veul Kielegatters èn ok âândere bestaot 'r 'ne SINTE-JUTTEMIS, maor meer witte z'ok nie.

Wie deez feguur is èn wa 'd' of da 'tie voorstelt weete ze ôk nie.

Om wa meer te weete te kôôme ging de Bredaonaojer Dorus (van de gas) wa naospeuringe doen naor deez karrenevalsfeguur.

'Oe da kot zit da kunde 'ieronder leeze.

In 1980 bestond de BeejCeejVeej (da 's da klupke mènse da altij rond prinskarrenval 'aangt) 44 joare. Toen d'r in 1975 'ne kemissie as voorbereiding op da juubeleejum aon 't zoeke was naor wa ouw spul over karrenval bleek da 'n ouwbekènde Bredaose femielie nog 'n schilderij 'ad waor 'ne zeekere Sinte-Juttemis op stond in z'n karrenevalskloffie van toen 't Kielegat nog Abdera heete. 'Elaos wilde de femielie, toen 't schilderij immaol bekend was geworre, nie meej naam genoemd worre omda ze bang waore da inbreekers 't zouwe kôôme jatte. Daorum is 't nouw ôk nie meer trug te vinde. Maor gelukkeg is 'r onderlest nog wèl 'n footoow van da schilderij gevonde.

Sinte-Juttemis (meej foekepot)
(Breda ca. 1900)

De jonge schelm meej z'n kleine zussie

Dag Opoe Bautoen, gaat het al weer beter met u? Dikke kus van uw liefhebbende kleinzoon Drikus en van Zus.

Toch zouwe we gère weete wie datta is die daar op da schilderij staot èn 'oe tie aon zunne bijnaom Sinte-Juttemis kwam. Gelukkig werd 'r in 't Stadsarchief un âândere footoow gevonde die 'ne zeekere Drikus aon z'n Opoe Bautoen 'ad gezonde g'ad. En da mènneke leek verdacht veul op diejene vent op da schilderij. Dus neme aon dat ie Drikus Bautoen 'eet. (Misschient femielie van Jan de turfsteeker uit Niervaert?) Maor 'oe tie aon zunne bijnaom komt da kunde 'oore uit de ver'aole die nog steeds over 'm verteld worre!

Zo gaon 'r veul ver'aole over de schèlmestreeke die dieje Bredaose Sinte-Juttemis, Drikus dènke me dus, uit'oalde. Zo as 't volgende:

Toen ie voor de kèrremis 's un paor stuivers wouw verdiene vond 'ie un baontje in de, in 1877 van Pols overgenomen bakkerij van Frans t' Sas in de Lange Brugstraot.

Al nao 'n paor dage zeej t' Sas tegen 'm: "K mot nouw naor wa

femielie. Gij mot vandaag 't brôt maor 's bakke." "Da's goed, maor wa mo'k dan bakke?" vroeg 't mènneke. "Wa's da nouw voor 'ne vraog!" zeej de bakker: "bak vôr mijn part aoep- of knijnebeesies, 'alve gaore die ge d'r bent, . . . as 't vanaovet maor klaor is." Èn 'ij liep wèg èn mompelde nog: "Wa'n vraog: wa mo'k bakke, wa mo'k bakke!"

Drikus kneejde diejen 'eelen dag niks âânders as aoep- èn knijnefeguurkes èn schoof z' in d'oove. 'IJ vond da eigeluk veul leuteger as gewône broojkes bakke. 's Aoves as d'n baos thuis kwam wierd 'ie razend toen 'ie al die raore misbakels zag ligge. 'IJ vatte Drikus

bij z'n kladde èn dreigde 'm z'n arme èn beene te breeke. Drikus wèr bang wâânt t' Sas da was 'ne gèf grôte manskeerel meej spierballe as meloene van 't kneetje van 't deeg.

"Genaode" riep Drikus: "k zal 't oe wel betaole, adde mij maor los laot."

"Da's eigeluk maor 't bèste wa'k kan doen, dan è'k de minste schaa'." docht t' Sas èn 'ij liet Drikus los. "Maakt da ge wèg komt èn nim da baksel van oe maor meej!"

Daor ging Drikus meej z'n brôtbeesies in un auwe mand van de bakker. Den âânderen dag, 't was dinsdag, liep 'ie rècht naor de Grôte Mart waor al sins 1321 de weekmart g'ouwe wordt en waor 'ie toen z'n waor te koop aanbôdt.

De misbakels

De mènse vonden 't eigeluk ârstig leutig die poppekes van brôt èn 'ij was ze in gin tijd kwijt. De bakker 'ad da al g'lijk g'oord van z'n klandiezie èn toen Drikus de mand trug kwam brènge vroeg t' Sas om z'n gèld. Maor Drikus rènde wèg terwijl t' Sas nog vroeg wanneer tie 'm dan wèl kwam betaole.

"Meej **Sinte-Juttemis**." 'oorde 'ie um nog nèt roepe.

Zukke kwaajongesstreeke 'ad 'ie dus al toen 't nog 'ne jonge brak was. Z'n vaoder, zegge ze, kon d'r wèl un bietje om lache, maor z'n moeder 'oopte daddet, as tie wa'd ouwer zou worre, daddet dan wel over zou gaon. Nouw da'd 'ad ze goed mis.

Zo as diene keer da Drikus 'n bietje over de Galderse 'ei liep te lanterfante èn 'ie 'n schaops'èrder teege kwam.

"Goejen dag." zeej Drikus. Want, omdat 'ie z'n eigeste toch maor wa liep te verveele wouw ie bèst 'n bietje meej diejene 'èrder klasjeneere.

"Ziede gij of m'n schaope wijd wèg gelôôpe zijn?" vroeg d'èrder meej z'n 'and bove z'n ôôge.

"Och, vaoderke, waarom lôôpte gij nog achter de schaope aon adde niks meer ziet? 'Oeveul 'èdde 'r eigeluk wèl nie?"

"Vier'onderd, d'èlft ier, 'onderd worre door m'n oudste zoon g'ood èn 'onderd, saome meej de geite, door m'n vrouw."

"Adde gij zoow rijk bent en bekanst blind waarom 'uurde dan ginne 'èrder?"

"Wad 'èk daoraon, m'n eige 'n bietje arm betaole aon lôôn? 't Eenige gebrèk da 'k 'èb is da 'k wijd blind bèn. Ik zie m'n schaope bekanst nie meer."

Dr. P J W Bijnen met hond

"Waorum gao de dan nie naor dokter Bijne in de Katrienastraat? Die kan oe toch wèl 'èllepe?"

"Da kost ôk veul gèld voor dieje kwakzalver die oe toch maor 'n zalfke gift da ôk niks 'èllept. Maor d'r wôônt 'ier èrreges 'ne vènt die oe meej kruide kan geneeze, zegge ze. Maor die 'è 'k nog nie kunne vinde."

"Vaodertje, ge 'èt geluk. Da ben ik. 'K 'èb kruide teege hoofdzeer èn kruide voor oe ôôge."

"God beloont oe, 'èlp me dan maor 's snel oan m'n ôôge."

"'K mot dan wel oew ôôge insmere èn ge mot ze d'n 'illen dag dicht 'ouwe"

"Èn wa motte daar voor 'èbbe?"

"Nouw 'n lekker mals lamsboutje val nie te versmaodel!"

"Zoekt 'r maor eene, adde me maor snel 'èllept zo da 'k weer wa kan zien!"

Lamsboutje

Zo gezeet, zo gedaon. Drikus vatte wa schaopekeutels van de grond, spauwde d'r op èn maakte daor 'n papke van dat ie op d'ôôge van d'èrder smeerde. 'IJ vatte 't daske van d'èrder, knôôpte da voor z'n ôôge èn zeej: "Nouw motte vandaog zo blijve lôôpe."

Snèl zocht ie 'n mals lammeke èn nam de kuierlatte.

Toen ie 'n paor daoge laoter voor 't waopemaggezijn op d'oek van d'Alstraat meej wa vriende ston te klasjeneere kwam, zonder dat ie d'r èrreg in 'ad g'ad, d'èrder langs lôôpe die 'm aon z'n stem 'èrkende. Èn omda da smeerseltje vanzelfs niks nie g'olpe 'ad vroeg d'èrder z'n lammeke trug.

Drikus peerde n'm terwijl ie nog naor d'èrder riep: "Jao 'oor, meej **Sinte-Juttemis**!"

Dinsdag 23 Februari a.s.
laatste
Biggen- en Varkensmarkt
op het Kasteelplein te Breda.
MAANDAG 1 MAART om
half negen wordt de Veemarkt,
tevens Biggen- en Varkens-
markt in den Belcrumpolder
GEOPEND.
Koopt industrie en/of bouwterrein in den Belcrumpolder.

Maor ôk toen 'ie ouwer geworre was èn z'n vaoder èn moeder al naor den 'eemel waore ver'uisd èn de miste mènse van zènne leeftijd, zo as ze da zègge, al tot de jaore van verståând gekôôme waore, 'ad 'ie die streeke van 'm nog nie verleerd.

Zo gaot 'r ôk 'n ver'aol over 'm dat ie 'n gespeend biggeske wouw kôôpe op de bigge- en vèrrekesmart die tot 1926 op 't Kesteelplein wèr g'ouwe.

De vèrrekesboer vroeg tien gulde - wa 'n prijze toentertijd - maor Drikus wouw d'r maor vijf voor geeve. Nao veul loove èn bieje wèrre ze 't eens over de prijs: acht gulde.

"Ge vind 't zekers wèl goed," zeej Drikus zo lâangs z'n neus wèg, "da 'k 'r oe dierèkt vier gif èn da 'k oe die âândere vier schuldig blijf?"

"Bèst." zeej den boer, 'ij pakte de vier gulde aon, èn Drikus nam 't vèrreke meej.

Maor Drikus liet 'n ille tijd niks nie meer van 'm 'ôôre èn op 'ne kwaajen dag kwam de vèrrekesboer bij 'm aon op 't Nonneveld èn vroeg 'm wanneer ie nouw 's die lèste vier gulde kwam betaole. "Ge wit toch waddofdamme afgesprôôke 'èbbe g'ad?" zeej tie terwijl Drikus 'm stomverbaosd aonkeek.

"Jao, zekers," zeej Drikus, "da weet 'k nog persies èn daor 'ouw 'k m'n eige ôk aon!"

"Nouw, betaol me dan die vier gulde!"

"Jao, meej **Sinte-Juttemis**." zeej Drikus. "A 'k oe die nouw betaol dan ben 'k oe die nie meer schuldig èn we 'èbbe afgesprôôke g'ad da 'k oe die schuldig blijf! Da zou woordbreuk zijn èn daor doe 'k mooj nie aon meej."

Zo zèn d'r nog zo veul ver'aole over 'm te vertèlle èn daorum zou de 'ebbe kunne 'oore as 'r iemand vroeg of ze Drikus Bautoen kende: "Ah, den dieje, jao die kènne me wèl: **Sinte-Juttemis!**"

Op de vèrrekesmart
(Kesteelplein meej 't 'uis Justinus van Nassau)

Maor nouw èffekes trug naor da schilderij wa ze gevonde 'adde èn waor ze nouw aleenig nog maor de footoow van 'èbbe.

D'oogste onderscheiding

Somtije zegge de mense wèlleris: "Gij èt zo veul vôôr 't Bredaose karneval gedaon, jou 'adde ze wel 's unne mooje onderscheiding moge geeve." Dan krijde vaak t'oore: "Jao, meej Sinte-Juttemis zeekers?"

Bij de BeejCeejVeej schaomde ze d'r eige daarvoor wèl 'n bietje èn vonde ze ôk wèl dat 'r 'n bezondere onderscheiding zouw moete kôôme. Daorum 'èbbe ze, meej de footoow van 't schilderij van Sinte-Juttemis in d'r âânde, 'n poppeke loate maake van da menneke maor in 'n karrenvalkloffie van deezen tijd, dus meej 'n petje op, 'n daske om, lange kiel en klompe aon. Èn da beeldje 'ebbe ze, 'oe kunde 't bedenke, SINTE-JUTTEMIS genoemd. Ondertusse is 'n grôôt aontal mense voor hullie veule wèrrek vôôr de karneval meej dees 'ôôgste onderscheiding g'eerd.

Daornèffe èbbe ze toen, in 't jaor ônzeres 'Eere 1991, da klupke van de BeejCeejVeej ôk nog 'r is 55 jaore bestond, Nico van der Burgt wa klei in z'n 'aande gedauwe èn daormeej 'eej tie onze SINTE-JUTTEMIS oppernieuwt geschaope.

Aimé Tollenaer 'eet 'm toen glijk ôk maor in 't brons vereewegd.

As kadooke aon de stad Bredao èn as karnevalssimbool voor alle Kielegatters 'èt de BeeCeeVee dieje SINTE-JUTTEMIS in november van da jaor toen op d'oek van de Grôte Mart en de Ridderstraot 'n plèkske gegeeve. Èn daor zit ie nouw al jaore op z'n sokkel meej 'n breeje glimlach mènnsje te kijke.

Ut naowoord.

De uitdrukking is eigeluk "Meej Sinte-Juttemis as de vèrrekes op 't ijs danse."

Da kom daarvan: Sinte-Juttemis is de H.Mis op de naomdag van de H.Judith, meej d'r koosnaom ôk Sinte-Jutte genoemd, en da 's op 17 augustus. Nouw, dan is 'r gin ijs en daornèffe kunne vèrrekes nie danse. Dus da kan nooit nie!. Daorum gebruike ze as iets nooit nie zal gebeure d'uitdrukking 'Meej Sinte-Juttemis'.

